

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

УДК 159. 964. 21 – 0,53. 6

**ОСОБЛИВОСТІ КАУЗАЛЬНОЇ АТРИБУЦІЇ В СИТУАЦІЇ
МІЖОСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ (НА МАТЕРІАЛІ
ДОСЛІДЖЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ)****Максимчук Ірина, здобувач ОС «магістр», РДГУ***Керівник: Савуляк В.О., старший викладач.*

Упродовж життя кожна людина має справу з конфліктами різного роду. Вони існують всюди – у сім'ї, на роботі, у школі, вищому навчальному закладі. Щоб знайти правильну стратегію поведінки в різних конфліктних ситуаціях, потрібно знати, що таке конфлікт і як дійти згоди.

Так, наприклад, міжособистісний конфлікт можна зазначити як ситуацію, в якій люди діють разом або переслідують різні цілі, або дотримуються несумісних цінностей і норм, або одночасно прагнуть в конкурентній боротьбі досягнути одну і ту ж мету, яку може досягти лише одна з конфлікуючих сторін.

Дану тему досліджували такі науковці, як Ф. Хайдер, Лі Росс і Джордж Келлі, С. Л. Рубінштейн, А. А. Бодальов, Ч. Діксон, К. Томас.

Людина від народження живе в колі заборон, законів, вимог, правил, що склались протягом існування людства. Перші уроки життя дитина засвоює в сім'ї, намагаючись в усьому наслідувати своїх батьків. Наступна сходинка – дитячий садок, школа тощо.

Конфлікти в суспільстві є соціальною реальністю, що охоплює усі стосунки людини з об'єктивною дійсністю. Освітні установи діють як суспільство в зменшеному вигляді, тобто зростання конфліктів в суспільстві призводить до росту конфліктності й усередині цілої системи.

Слід зазначити, що конфлікт є однією з основних проблем сучасної школи. Діти, під час взаємодії з ровесниками, дорослими, соціальним середовищем, досить часто стикаються з конфліктними ситуаціями. У школі дитина проводить більшу частину часу. Тому наслідки конфліктів, які виникають між підлітками та вчителями, є дуже серйозними: зростає дистанція між ними, знижується мотивація до навчання тощо.

Важливим у цьому контексті є доведений факт, що поширеними причинами конфліктів є помилки у соціальному сприйманні, тобто хибні приписування характеристик іншій стороні: *атрибуція* – це приписування людям рис, не представлених у сприйманні [1]. *Каузальна атрибуція* – це роз'яснення суб'єктом міжособистісного сприйняття причин і мотивів поведінки інших людей. Слово «каузальний» означає «причинний» [2].

У переважній кількості досліджень стверджується, що розуміння причин вчинків людей є необхідною потребою особистості. Ця особливість

поведінки притаманна кожній людині. У будь-якому спілкуванні люди певним чином, навіть не ставлячи це усвідомлено в якості спеціального завдання, отримують уявлення про те, чому і навіщо, одночасно зі сприйняттям вчинку іншої людини, сприймають і його дійсну причину.

Засновником терміну «каузальна атрибуція» є дослідник Ф. Хайдер. Він пояснив схеми, що вказують на причини, за якими людина створює думку про якусь подію або людину, посилаючись на експеримент М. Циллига, проведений в 1928 р. У цьому експерименті дві групи дітей – популярних і непопулярних – виступали перед своїми однокласниками з гімнастичними вправами. Хоча «популярні» навмисно робили помилки, а «непопулярні» виступали безпомилково, глядачі згодом говорили про зворотнє. Хайдер вказує на цей факт як на приклад приписування (атрибуції) «поганих» якостей «поганим» людям [4].

Також значні за результатами дослідження провели Е. Джонс і К. Девіс. У міру розвитку ідей каузальної атрибуції змінювався початковий зміст концепції. Ідею Хайдера відразу ж підхопили інші психологи, зокрема Лі Росс і Джордж Келлі. Величезну роботу в пізнанні причин поведінки виконав Келлі, розширивши коло досліджень щодо підстав приписування емоцій і почуттів.

Існує два основних види каузальної атрибуції: (інтернальна) внутрішня і (екстернальна) зовнішня. Внутрішня каузальна атрибуція – це приписування причин поведінки власним психологічним особливостям та властивостями особистості, а зовнішня каузальна атрибуція – приписування причин поведінки людини зовнішнім, не залежним від неї обставинам [3].

Доведено, що деякі люди схильні в процесі міжособистісного сприйняття виділяти фізичні риси, інші сприймають переважно психологічні риси вдачі оточення.

Виникає ціла система способів приписування. Цими способами можуть бути: приписування на основі подібності поведінки людини, яка сприймає, з якимось іншим зразком, який мав місце в минулому досвіді аналізу власних мотивів, які передбачені в схожій ситуації.

Експериментальне дослідження буде проводитись на учнях старших класів. Ціль експериментального дослідження визначити рівень вирішення конфліктних ситуацій; визначити стратегій розв'язання конфліктних ситуацій;

Для вирішення поставлених цілей у роботі використовуватимуться діагностичний комплекс у який увійдуть методики: «Конфліктні ситуації», Методика «Стратегія боротьби з конфліктом» (Д.Веттен, К.Камерон) данна методика дає змогу визначити яку стратегію оберуть діти у конфліктній

ситуації. Тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» призначений для оцінки рівня конфліктності особистості.

Список використаних джерел

1. Березовська Л. І. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник / Л. І. Березовська, О. С. Юрков. – Мукачево: 2016. - 201 с.
2. Ботіна І. Міжособистісна взаємодія учителя і учня / І. Ботіна // Рідна школа. – 2005. – №3.
3. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М. Й. Варій, В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України. Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. – Київ : ЦУЛ, 2007. – 375 с.
4. Івашкевич Е. З. Психологічні підвалини міжособистісних взаємин та структури соціального інтелекту особистості / Е. З. Івашкевич // Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2014. – Вип. 23.

УДК [159.922.7:159.942]:373.5.091.26

ДІАГНОСТИКА ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПЕРЕД ЗНО

Мартинюк Анастасія, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник : Демчук О.О., кандидат психологічних наук, доцент

Зовнішнє незалежне оцінювання - неминучий етап життя для тих, хто хоче здобути вищу освіту. У перекладі з англійської “тестування” означає “перевірка”. І справді, під час тестування перевіряють найрізноманітніші риси людини - від знань до якостей пам'яті, мислення та вміння зберігати спокій, впевненості у своїх силах. Зовнішнє незалежне оцінювання має низку особливостей, які можуть викликати у випускників різні труднощі, в тому числі і психологічні. [1, с.45].

Причиною стресу є стресор - стимул, який може запустити в дію реакцію боротьби або втечі. У розвитку психологічного стресу переважає когнітивна складова (аналіз ситуації, оцінка наявних ресурсів). Особливість психологічного стресу полягає в тому, що цей вид стресу може розвиватися під впливом не лише реальних, але й імовірнісних подій, які ще не відбулися, але можуть відбутися в майбутньому, викликаючи тривогу і страх у людини [2, с.116-118].

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці 152

Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці 154

Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці 157

Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів 160

Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами 162

Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів 163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету